

IN MEMORIAM

HAN VAN MEEGEREN

door JAN H. OOSTERLOO

Geheel onverwacht is tegen het einde van het jaar 1947 de schilder Han van Meegeren overleden. De man, die de hele kunstwereld in sterke beroering heeft gebracht, is, gevonnist als een oplichter, uit het aardse leven verdwenen en geen sympathieke stemmen hebben bij zijn heengaan geklonken. Radio en pers meldden, dat de vervalsaar Van Meegeren was ontslapen. Ach ja, waarom zou men veel aandacht schenken aan een man, die nog een jaar gevangenisstraf te goed had?.... En zeker gaf het geen pas iets vriendelijks over zo'n man te zeggen!....

Geschiedenis-schrijvers in latere jaren zullen echter constateren, dat in de vroege ochtend van 31 December 1947 een grote figuur, een kunstenaar van formaat, is heengegaan. Want laten we toch vooral niet vergeten, dat Van Meegeren de schepper is geweest van het doek „De Emmausgangers”, het schilderij, dat, toen het nog als een Vermeer werd gezien, door de experts van de ganse wereld werd beschouwd als het schoonste, dat ooit werd vervaardigd. De drukpersen hebben de lofzangen, in vaak verheven bewoordingen, gedicht op dit wonderbaarlijke doek, bij duizendtallen vereeuwigd. En met geen mogelijkheid zullen zij kunnen worden herroepen. Zij staan er zwart op wit en zijn eerlijk gemeend geweest, ook al zijn zij dan geboren in het licht van die fascinerende naam: Johannes Vermeer van Delft.

Van Meegeren heeft 'n fout begaan door zijn doeken vals te signeren en het bedrog te verzwijgen tot de gerechtigheid het achterhaalde. Maar dit neemt niet weg, dat hetgeen hij deed iets groots was: hij gaf, ten aanschouwe van heel de wereld, de machtige kunstexperts een slag in het gezicht. Bovendien heeft hij zonneklaar bewezen, dat men zich vastklampt aan een naam en daarnaar de waarde van een kunstwerk bepaalt. Want het is volkomen duidelijk, dat zij, die de lof hebben gezongen op „De Emmausgangers”, nu dolgraag terug zouden willen. Maar het schilderij, dat zij eens verheerlijkten, kunnen zij niet ineens een prul vinden, omdat het máár van Van Meegeren is. Al zouden zij het willen beweren, geen

On the 31st of December 1947 the painter Han van Meegeren died, the painter who became world-known through his falsification of the Vermeers and Pieter de Hooghs. Especially 'The Men of Emmaus', which was attributed to Vermeer, became a famous picture. In this 'In Memoriam' Van Meegeren's capacities are again elucidated.

enkel weldenkend mens zou er geloof aan hechten. En daarom blijft het schilderij, ondanks alles, een meesterwerk, dat zijn reputatie ten volle waard is. Vermeer had het onderwerp moeilijk schoner tot uitbeelding kunnen brengen!

Met deze waarheid voor ogen is het proces tegen Van Meegeren een prullerige zaak geweest. Zuiver juridisch was er niets op aan te merken; het recht heeft zijn loop gehad. Maar het ongerijmde was, dat de schilder werd behandeld als een doodgewone oplichter, waarop door het wel zeer onbenullige requisitoir van de openbare aanklager sterk de nadruk werd gelegd. Het hele proces is erop gericht geweest om de figuur van Van Meegeren in de ogen der massa te kleineren. Immers: er moesten zoveel heilige huisjes worden gespaard!....

En deze zijn gespaard. Voorlopig althans. De deskundigen zijn behoorlijk en zonder kleerscheuren door het proces gesleept en Van Meegeren werd veroordeeld, terwijl de publieke opinie voor een belangrijk deel tegen hem werd gekeerd. In deze toestand, kort na het vonnis, kwam het bericht van Van Meegerens overlijden en de openbare mening durfde hem niet als kunstenaar te eren.

Echter: hier zij het met nadruk vastgesteld: met Van Meegeren is een zeer groot kunstenaar heengegaan. „De Emmausgangers” levert hiervoor het overtuigende bewijs.